

Η σκοτεινή γιορτή των Χριστουγέννων

Η εκκλησιαστική παράδοση ορίζει τη γέννηση του Ιησού στις 25 Δεκεμβρίου. Η προετοιμασία της Εκκλησίας αρχίζει μέρες πριν με τη νηστεία των Χριστουγέννων. Οι λειτουργοί ενδύονται ανοιχτόχρωμα ιερατικά άμφια που εικονίζουν τη δόξα του βασιλέως Χριστού, για να προϋπαντήσουν μαζί με τους πιστούς την ενανθρώπιση του Θεού Λόγου. Ευωδιαστό θυμίαμα -σύμβολο των προσευχών των επί γης αγίων- καίγεται περισσό, το οποίο ανεβαίνοντας μπλέκει με τις εικόνες των αγίων στον ουρανό. Η φωτοχυσία από τους πολυελαίους-σύμβολο της ουράνιας, η ανάγνωση των σχετικών αποσπασμάτων από τη Βίβλο, οι λειτουργικοί ύμνοι που ψέλνονται ρυθμικά από μελίρρυτες φωνές, συμπληρώνουν την εορταστική ατμόσφαιρα που άγει τον πιστό χριστιανό, με τρόπο μυστικό, στον ίδιο τον ουρανό. Η εσωτερική αυτή κατάσταση δεν τελειώνει με το πέρας του εκκλησιασμού, αλλά αφού έχει κοινωνήσει των αχράντων μυστηρίων, συνεχίζει στο σπίτι του την μελέτη των κειμένων των αγίων πατέρων του. Αυτή η κατάσταση του θείου έρωτος βιώνεται μόνο από τον έναν συνειδητά χριστιανό. Και βιώνεται στο εσωτερικό ιδιωτικό χώρο της καρδιάς του, η «πανήγυρης των πρωτοτόκων» παιδιών του Θεού.

Όλα καλά και όλα ωραία όσον αφορά το θεολογικό μέρος. Το πρόβλημα αρχίζει να ανακύπτει όταν κάποια στιγμή θα στρέψει το ενδιαφέρον του στο ιστορικό μέρος, και θα θελήσει να δει την σειρά των γεγονότων που εορτάζει στην ιστορία. Τίποτα από όλα αυτά δεν έχει κανένα νόημα και κανένα αποτέλεσμα σε αυτόν, εάν δεν είναι πραγματικά. Εάν δεν υπάρχει ιστορικότητα στα διαδραματιζόμενα, σημαίνει επίσης ότι ανεδραφικά είναι όσα λέει η χριστιανική θεολογία. Στην πρώτη γενική επιστολή του «Ιωάννη», ο συγγραφέας είναι σαφέστατος όσον αφορά την εμπειρία του χριστιανού με τον Ιησού της ιστορίας: **«Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς ὃ ἀκηκόαμεν ὃ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη καὶ ἐωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν ὃ ἐωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»** (1:1-3). Δεν φτάνει όμως κάποιος να λέει κάτι, πρέπει και να αποδεικνύεται αυτό που λέει. Εδώ βλέπουμε

ότι η μαρτυρία που παραδίδεται στις γενεές των χριστιανών, με άλλα λόγια «η αγία» παράδοση, στηρίζεται σε ανθρώπους που «άκουσαν», «είδαν», «ψηλάφησαν», και κατόπιν μετέφεραν- παρέδωσαν αυτό που βίωσαν και σε άλλους. Αν η Εκκλησία είναι το σώμα του Χριστού και είναι παρούσα στην ιστορία, το ίδιο θα έπρεπε να είναι και η κεφαλή της, ο ίδιος ο Χριστός. Διαφορετικά, έχουμε ένα ακέφαλο πτώμα, έστω και αν αυτό είναι ντυμένο στα χρυσά .

Όταν λοιπόν θελήσει ο χριστιανός να τεκμηριώσει όσα πιστεύει από την ιστορία, τότε αρχίζει να μπαίνει σε μια βαθιά έρευνα που μπορεί να λειτουργήσει για αυτόν ως δίκωπο μαχαίρι. Εισέρχεται ασυναίσθητα σε μια διαδικασία που αν τη συνεχίσει, μπορεί να αποδειχτεί λυτρωτική για αυτόν, που μπορεί να τον οδηγήσει στην ζωή του σε νέα μονοπάτια και αναζητήσεις που θα του ανοίξουν νέους ορίζοντες. Αν όμως σταματήσει γιατί αρχίζει να κατανοεί ότι κάτι δεν πάει καλά φοβούμενος μην καταρρεύσουν για αυτόν όλα όσα είχε οικοδομήσει ως τότε, αυτός ο άνθρωπος δεν έχει ούτε αρετή ούτε τόλμη κατά τον ποιητή, ώστε να γίνει ελεύθερος. Δεσμά δουλείας ας έχει.

Κατά την ιστορική έρευνα που θα θελήσει ο άνθρωπος που αγαπά πραγματικά την αλήθεια, τι πιο φρόνιμο από το να ξεκινήσει από το να παρατηρεί τι γράφουν τα ευαγγέλια. Το πρώτο που θα διαπιστώσει τότε, είναι ότι πουθενά δεν γράφουν αυτά ότι η γέννηση του Ιησού συνέβη στις 25 Δεκεμβρίου. Στην πραγματικότητα, δεν θα βρει καμία ημερομηνία. Αν κρίνουμε από τα γραφόμενα στο «κατά Λουκά», μάλλον επρόκειτο περί ανοίξεως και όχι χειμώνας, διότι εκεί αναφέρονται ποιμένες που φύλαγαν τα ποιμνιά τους, όταν ευαγγελίστηκαν από τους αγγέλους τη γέννηση του Ιησού (2:8). Ένα δεύτερο που παρατηρεί, είναι ότι τα στοιχεία τα ιστορικά των ευαγγελίων είναι ελάχιστα. Περιέργως, το πρώτο χρονικά ευαγγέλιο, το «κατά Μάρκον», αρχίζει απότομα με τη βάπτιση του Ιησού. Αξίζει να σημειωθεί ότι το συγκεκριμένο ευαγγέλιο τελειώνει απότομα, καθώς δεν αναφέρει ούτε την ανάσταση ως ιστορικό γεγονός. Το τμήμα που ορίζουν τα χωρία 9-20 του τελευταίου κεφαλαίου, έχει αποδεδειγμένα προστεθεί αργότερα, και είναι μια περίληψη των άλλων δύο συνοπτικών ευαγγελίων. Ούτε στο «κατά Ιωάννη» αναφέρεται κάτι. Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται η θεολογική (και όχι η ιστορική) παρουσίαση της γεννήσεως του Ιησού (ο Λόγος έγινε σαρξ). Τα μόνα ευαγγέλια που αναφέρονται σε «γεγονότα» που αφορούν το θέμα μας, είναι το «κατά Ματθαίον» και το «κατά Λουκά». Ωστόσο, η σύγκρισή τους είναι δύσκολη, εάν δεν τα «σπάσουμε» σε επιμέρους ενότητες. Οι ενότητες πρέπει να συγκριθούν μεταξύ τους εκ παραλλήλου, και να μπουν στη σειρά. Για να έχουμε σαφή εικόνα

των διαφορών των δύο διηγήσεων, πρέπει να τις εξετάσουμε εκ παραλλήλου και απαντώντας σε συγκεκριμένα ερωτήματα με στοιχεία του κειμένου (όχι δικά μας). Να δοθούν απαντήσεις στο «πότε», στο «που», και σε «ποιους» συμβαίνει το περιγραφόμενο. Χρόνος, τόπος, και εμπλεκόμενα πρόσωπα. Θα δούμε πρώτα τα περί του ευαγγελισμού και μετά όσα διαδραματίζονται μετά από αυτόν.

α) Ευαγγελισμός

1) Στο «κατά Ματθαίον».

Η γέννηση του Ιησού λαμβάνει χώρα όταν βασιλιάς στην Ιουδαία ήταν ο Ηρώδης ο Μέγας: *«Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως»* (2:1). Ἄρα, εκείνη την εποχή (και πιο συγκεκριμένα εννέα μήνες πριν), η Μαρία έμεινε έγκυος. Επειδή όμως στο ευαγγέλιο αυτό δεν φαίνεται καμία μετακίνηση προς τη Βηθλεέμ, ούτε έχουμε καμία απογραφή, αλλά στο τέλος της ιστορίας αναφέρεται ότι τελικώς εγκαθίστανται στην Ναζαρέτ (*«καὶ ἐλθὼν κατώκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ»*, 2:23), έπεται ότι συνέλαβε στην Βηθλεέμ. Όσον αφορά σε ποιον δόθηκε η αναγγελία της σύλληψης, ο συγγραφέας δεν λέει τίποτα περί αγγέλου που έδωσε το χαρμόσυνο μήνυμα στην Μαρία: *«Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν• μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου»* (1:18). Μάλιστα στην συνέχεια (και προφανώς όταν είχε αρχίσει να φαίνεται η εγκυμοσύνη μετά από μήνες), ο Ιωσήφ ήθελε να την διώξει κρυφά. Δεν ήθελε να την θεατρίσει, κάτι που θα είχε συνέπεια ακόμα και το θάνατό της, καθώς η νομοθεσία τιμωρούσε αυστηρά τη μοιχεία: *«Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν»* (1:19). Τότε παρουσιάστηκε άγγελος στον ύπνο του και του είπε να μην το κάνει, δίνοντας στον Ιωσήφ τη χαρούμενη είδηση: *«ἰδοῦ, ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων, Ἰωσήφ υἱὸς Δαβίδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου• τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν• αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν»* (1:20-21). Έτσι ο Ιωσήφ παρουσιάζεται να έχει άγνοια περί του ευαγγελισμού της Μαρίας (προφανώς επειδή δεν συνέβη ποτέ στο ευαγγέλιο αυτό).

Συνοψίζοντας λοιπόν, στο «κατά Ματθαίον», δεν έχουμε ευαγγελισμό της Μαρίας, αλλά ο Ιωσήφ μαθαίνει από άγγελο μήνες μετά τη σύλληψη της Μαρίας. Και βρίσκονται στη Βηθλεέμ (Ιουδαία).

2) Στο «κατά Λουκάν».

«Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε λέγουσα ὅτι Οὕτως μοι πεποιήκεν ὁ κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις. Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἧ ὄνομα Ναζαρέτ πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ ἐξ οἴκου Δαβίδ• καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ» (1:24-27).

Εδώ, ἔχει προηγηθεῖ ἡ σύλληψη τῆς Ελισάβετ κατὰ ἕξι μῆνες. Κάτι που επαναλαμβάνεται στα λόγια του ἀγγέλου πρὸς τὴν Μαρία (1:36). Αναφέρεται ὅτι ὁ ἀγγελοῦς ἔδωσε τὸ χαρμόσυνο μήνυμα στὸν ἄνδρα τῆς, τὸν Ζαχαρία (1:5-25). Πότε συνέβη; «Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας» (1:5). Ἄρα, ἡ σύλληψη τῆς Μαρίας συνέβη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἡρώδη τοῦ Μέγα. Ἐπίσης, ἔχουμε λεπτομερῆ παρουσίαση τοῦ ευαγγελισμοῦ τῆς ἀπὸ τὸν ἀγγελοῦ, καὶ αὐτὸ συμβαίνει στὴν Ναζαρέτ (Γαλιλαία). Τὸ ὅτι βρισκόνταν καὶ ἔμεναν ἐκεῖ, φαίνεται ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας, ὅπου ἐπιστρέφουν πάλι ἐκεῖ: «Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον κυρίου **ὑπέστρεψαν** εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ» (2:39). Σὲ κανένα σημεῖο δὲν παρουσιάζεται ὁ Ἰωσήφ νὰ δυσανασχετεῖ. Ὁ συγγραφέας ἐδῶ μιλάει γιὰ μιὰ ἀπογραφή που διατάχθηκε ἀπὸ τὸν Καίσαρα, που ἀνάγκασε τὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν Μαρία νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ που ἔμεναν καὶ νὰ πάνε στὴν Βηθλεέμ, τὸν τόπο καταγωγῆς τοῦ Ἰωσήφ (2:1-5). Αὐτὴ ἡ ἀπογραφή ἔλαβε χώρα ὅταν διοικητὴς στὴν Συρία ἦταν ὁ Κυρήνιος: «αὕτη ἡ ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου» (2:2). Ὅπως ὁμως θα δούμε παρακάτω, με βάση τὶς ἱστορικὲς πηγές τῆς ἐποχῆς, ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας εἶχε ἀποβιώσει δέκα χρόνια πρὶν ἀναλάβει ὁ Κυρήνιος διοικητὴς στὴν Συρία.

Συνοψίζοντας, ἡ Μαρία ευαγγελίστηκε τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἡρώδη τοῦ Μέγα, οὕσα στὴν Ναζαρέτ.

Ὅπως καθίσταται σαφές στους νουνεχεῖς, αὐτές οἱ δύο ἱστορίες ὡς τώρα ἔχουν σημαντικὲς διαφορές, οἱ ὁποῖες θα συνεχίσουν καὶ παρακάτω. Ἐκκινοῦν ἀπὸ μιὰ πρωταρχικὴ παράδοση-πυρήνα, καὶ στὴν συνέχεια ξεχωρίζουν (εἴτε προσθέτοντας οἱ συγγραφεῖς στὶς καταγραφές τους εἴτε ἀφαιρώντας ἐπὶ μέρους στοιχεῖα). Οἱ ἀπολογητές-θεολόγοι, ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ ἕνας ευαγγελιστὴς συμπληρῶνει τὸν ἄλλο. Αὐτὸ ὁμως δὲν στέκει γιὰ τους ἐξῆς λόγους. Ὁ πιο σημαντικὸς λόγος ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν συγγραφέα τοῦ «κατὰ Λουκά» ευαγγελίου, ὁ ὁποῖος γράφει στὸ προοίμιο: «ἔδοξεν κάμοι παρηκολουθηκότι ἄνωθεν **πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς**

σοι γράψαι κράτιστε Θεόφιλε ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν» (1:3-4). Λέει στον αποδέκτη του ευαγγελίου, τον Θεόφιλο, ότι θα του γράψει τα πάντα κατά σειρά. Αυτό από μόνο του αποκλείει την περίπτωση να μην αναφέρει κάτι, διότι το αναφέρει άλλος ευαγγελιστής. Άρα, οτιδήποτε υπάρχει αλλού και δεν αναφέρεται εδώ, είναι στοιχείο όχι μόνο άγνωστο, αλλά και ψευδές. Στο αμέσως προηγούμενο εδάφιο είχε γράψει: «καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου» (1:2). Για ότι γράφει, μας δίνει την εγγύηση ότι προέρχεται από αυτόπτες. Κατά την ορθόδοξη παράδοση, τις λεπτομέρειες του ευαγγελισμού, τις άντλησε από την ίδια την Μαρία. Ένας δεύτερος λόγος για τον οποίο δεν μπορεί να ισχύει αυτό που προβάλλουν ως δικαιολογία για τις αντιφάσεις, είναι ότι οι παραλήπτες δεν είναι οι ίδιοι. Και ενώ εδώ έχουμε τον Θεόφιλο, για το «κατά Ματθαῖον» είναι εβραῖοι που έγιναν χριστιανοί. Εφόσον αυτά αποστέλλονται σε διαφορετικά πρόσωπα, δεν υπάρχει λόγος να παραληφθῆί κάτι ήδη «γνωστό». Και το τρίτο το οποίο συνδέεται με το προηγούμενο, ότι ο χρόνος συγγραφῆς τους είναι διαφορετικός.

Να θυμόμαστε πάντα ότι την πρώιμη εκείνη εποχή, δεν υπήρχε η Κ. Διαθήκη ως ένα βιβλίο. Υπήρχαν επί μέρους κείμενα (και όχι μόνο όσα πολύ αργότερα αποφασίστηκε συνοδικά να μπουν στον κανόνα), τα οποία ήταν ξεχωριστά. Επίσης, ότι ο χριστιανισμός ακόμα δεν ήταν τόσο «συμπαγῆς» και οργανωμένος όπως παρουσιάζεται σε μεταγενέστερες εποχές. Αλλά περισσότερο ως ένα συνονθύλευμα ρευμάτων, άλλα από τα οποία συγχωνεύτηκαν (πχ. βλέπε διαφορά στην διδασκαλία του Ιακώβου που τονίζει τη σημασία πρώτα των έργων, από τον Παύλο που τονίζει πρώτα τη σημασία της πίστης, χρησιμοποιώντας και οι δύο το ίδιο παράδειγμα, αυτό του Αβραάμ!), άλλα ξεχώρισαν (βλέπε την μεταγενέστερη επιστολή Α΄ Ιωάννου, όπου αναφέρεται ότι υπήρχαν στις κοινότητες πιστοί που όμως δεν πίστευαν στο δόγμα της μεσσιανικότητας του Ιησού. Αυτοί διώχτηκαν από τις κοινότητες και ονομάστηκαν «αντίχριστοι»).

Οι διαφοροποιήσεις συνεχίζονται και στις αναφορές στα μετά του «ευαγγελισμού».

β) Όσα ακολούθησαν

1) Στο «κατά Ματθαῖον».

Η σειρά, όπως παρουσιάζεται εδώ, είναι η ακόλουθη:

* Η επίσκεψη των μάγων πρώτα στον Ηρώδη στα Ιεροσόλυμα (2:1-2).

* Ο Ηρώδης μαθαίνει από τους γραμματείς τον τόπο γέννησης, και από τους μάγους τον χρόνο όπου φαίνονταν ο αστέρας (2:3-8).

* Οι μάγοι βρίσκουν την Μαρία και το παιδί στην οικία στη Βηθλεέμ (2:9-11). Όπως φαίνεται από την διαταγή θανάτωσης των νηπίων στη Βηθλεέμ που δίνει ο Ηρώδης με βάση τον καιρό του εμφανιζομένου αστέρος, ο Ιησούς ήταν έως δύο ετών (2:16-18).

* Οι μάγοι δεν γυρίζουν πίσω στον Ηρώδη για να του πουν που βρίσκεται το νήπιο, αλλά φεύγουν από αλλού. Ταυτόχρονα, ειδοποιείται ο Ιωσήφ κατ' όναρ να φύγουν για την Αίγυπτο, όπου μένουν μέχρι το θάνατο του Ηρώδη (2:12-15).

* Ο Ιωσήφ ειδοποιείται κατ' όναρ όταν πέθανε ο Ηρώδης και ότι βασιλεύει ο γιος του ο Αρχέλαος στην Ιουδαία. Πάλι όμως φοβάται, και εγκαθίστανται στην Ναζαρέτ που βρίσκεται στην Γαλιλαία (2:19-23).

Το ότι ο Ιησούς βρέθηκε σε σπίτι («καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ»), το ότι δεν υπάρχει πουθενά καμία μετακίνηση προς την Βηθλεέμ, και από το χρόνο του αστέρος, φαίνεται ότι όσα διαδραματίζονται εδώ, είναι μεταγενέστερα από όσα αναφέρονται στο «κατά Λουκά». Εκεί, ο Ιησούς χαρακτηρίζεται ως «βρέφος» και όχι ως «νήπιο» ή «παιδίον» όπως στο «κατά Ματθαίου», και βρίσκεται σε φάτνη την ίδια μέρα που γεννήθηκε (άρα, σε στάβλο). Ο Λουκάς αναφέρει επίσης τα τυπικά που έπρεπε να κάνουν ο Ιωσήφ με την Μαρία, σύμφωνα με την νομοθεσία, σαράντα μέρες από τη γέννησή του.

2) Στο «κατά Λουκάν».

* Μετακίνηση από την Ναζαρέτ στην Βηθλεέμ λόγω της απογραφής (2:1-7).

* Βοσκοί ειδοποιούνται ότι «σήμερα» γεννήθηκε ο Χριστός: «Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν καὶ ἰδοὺ, ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε ἰδοὺ, γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὃς ἐστὶν Χριστὸς κύριος ἐν πόλει Δαβὶδ». Ο Ιησούς αναφέρεται ως «βρέφος» και όχι ως «νήπιο», το οποίο θα βρουν στην φάτνη (2:8-20).

* Ο συγγραφέας, αφού αναφέρει τη συνέβη την πρώτη μέρα, μετά πάει στην όγδοη που έγινε η περιτομή, και φτάνει στο τέλος των ημερών του καθαρισμού, όπου έπρεπε να πάνε στα Ιεροσόλυμα και να προσφέρουν τις καθιερωμένες θυσίες (2:21-24). Το χρονικό περιθώριο για την αποβολή της ακαθαρσίας της γέννας,

ήταν σαράντα μέρες. Άρα, ως εδώ, είμαστε στον πρώτο μήνα ζωής του Ιησού. Έλεγε ο Νόμος ότι η γυναίκα αν συνουσιαστεί και γεννήσει, θα είναι ακάθαρτη για επτά ημέρες. Την όγδοη μέρα θα γίνει η περιτομή του άρρενος τέκνου, και για επιπλέον τριάντα τρεις μέρες δεν θα αγγίζει τίποτα άγιο, ούτε θα μπορεί να μπει στο ιερό. Αν γεννούσε θηλυκό, οι μέρες της ακαθαρσίας της ήταν πολύ περισσότερες. Όταν λοιπόν περάσει αυτό το χρονικό διάστημα, θα πρέπει να προσφέρει άμωμο αμνό και νεοσσό περιστεριών ή τρυγόνια «περί αμαρτίας» στον Ναό, ενώπιον ιερέως (Λευιτικό, κεφάλαιο 12).

* Όντας λοιπόν στον Ναό, συνάντησαν τον Συμεών και την Άννα (2:25-38).

* Αφού τέλεσαν όσα όριζε ο νόμος των Ιουδαίων, επέστρεψαν στην πόλη τους Ναζαρέτ. *«Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον κυρίου **ὑπέστρεψαν** εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ»* (2:39).

Προσπάθεια εναρμόνισης.

Αν και δεν εναρμονίζονται, ας επιχειρήσουμε να τα βάλουμε σε μια σειρά.

Ο άγγελος πηγαίνει στην Ναζαρέτ όπου φέρνει τα χαρμόсуνα νέα στην Μαρία-ευαγγελισμός (κατά Λουκά). Εκείνη, αμέσως μετά, φεύγει και πάει στο σπίτι του Ζαχαρία και της Ελισάβετ, όπου κάθεται τρεις μήνες (κατά Λουκά). Μετά επιστρέφει στο σπίτι της στη Ναζαρέτ (Γαλιλαία), όπου είναι ήδη τριών μηνών έγκυος (κατά Λουκά). Κάποιο καιρό αργότερα, και ενώ διαμένουν στην Βηθλεέμ (Ιουδαία), ο Ιωσήφ διαπιστώνει ότι είναι έγκυος και σκέπτεται να την διώξει κρυφά (κατά Ματθαίον). Τότε του παρουσιάζεται άγγελος και του εξηγεί τι συμβαίνει (κατά Ματθαίον). Η Μαρία τίκτει τον Ιησού στην Βηθλεέμ (ερχόμενη από την Ναζαρέτ λόγο της απογραφής), και τον σπαργανώνει σε φάτνη (κατά Λουκά). Άγγελοι ανακοινώνουν σε βοσκούς την γέννηση του Χριστού, δίνοντας το σημείο αναγνωρίσεως: είναι το βρέφος που βρίσκεται σε φάτνη, εντός στάβλου, αφού δεν βρέθηκε χώρος σε κάποιο από τα καταλύματα για να τους φιλοξενήσει. Μετά το περιστατικό με τους βοσκούς, παρουσιάζονται οι επόμενες σαράντα μέρες. Έχουμε την περιτομή, τον καθαρισμό, και τις θυσίες. Το σκηνικό μεταφέρεται στα Ιεροσόλυμα, όπου στον Ναό γίνεται η συνάντησή τους με τον Συμεών και την Άννα. Μετά, επιστρέφουν στην Ναζαρέτ (κατά Λουκά). Για κάποιο άγνωστο λόγο, βρίσκονται μετά από περίπου δύο χρόνια στην Βηθλεέμ, όπου βρίσκουν το νήπιο οι μάγοι. Έχουμε έπειτα την οργή του Ηρώδη που διατάζει τη σφαγή των νηπίων από δύο ετών και κάτω, και ταυτόχρονα την φυγή του Ιωσήφ και της Μαρίας με το νήπιο, στην Αίγυπτο. Από εκεί γυρίζουν όταν πέθανε ο Ηρώδης, και βασίλευε ο γιος του ο Αρχέλαος στην Ιουδαία. Επειδή όμως φοβήθηκαν και αυτόν, πήγαν και

εγκαταστάθηκαν στην Ναζαρέτ, στην Γαλιλαία (κατά Ματθαίον), παρότι έμεναν εκεί (κατά Λουκά).

Η παραπάνω ιστορία που προέκυψε από τη σύνθεση, δεν συμφωνεί με καμία από τις δύο διηγήσεις που έχουμε, αν τις λάβουμε ξεχωριστά όπως πρέπει.. Η σύνθεση δηλαδή, διαφωνεί με τις υπάρχουσες πηγές μας και μας βγάζει έξω από τα κείμενα. Είτε αναγκαστικά θα προσθέσουμε στοιχεία που δεν υπάρχουν σε κανένα ευαγγέλιο (όπως πχ ότι ο άγγελος έκανε δύο ξεχωριστές επισκέψεις, μια στη Μαρία και μια στον Ιωσήφ), είτε να αφαιρέσουμε (πχ πρέπει να δεχτούμε ότι ή ζούσαν στην Βηθλεέμ- άρα, πρέπει να απορρίψουμε τα περί μετακίνησης και απογραφής, ή μετακινήθηκαν εκεί από τη Ναζαρέτ- άρα, πρέπει να απορρίψουμε τα περί του διωγμού του Ηρώδη και της φυγής στους στην Αίγυπτο που έγινε έως και δύο έτη μετά τη γέννηση του Ιησού, εφόσον έμεναν στη Ναζαρέτ- Γαλιλαία και όχι στη Βηθλεέμ- Ιουδαία, εκεί όπου ο Ηρώδης και ο Αρχέλαος δεν είχε καμία δικαιοδοσία. Απόδειξη για αυτό, είναι ότι σύμφωνα με το «κατά Ματθαίον», κατά την επάνοδό τους, προτίμησαν να πάνε εκεί αντί της Ιουδαίας, επειδή έκριναν τον τόπο ασφαλή.

Αλλά ακόμα και αν κάποιος παρέβλεπε τα παραπάνω στραμπουλώντας την κριτική του ικανότητα, και δέχονταν την οποιαδήποτε σύνθεση με άλλες εκδοχές, υπάρχει ένα άλλο ανυπέρβλητο εμπόδιο στην ιστορικότητα της γέννησης του Ιησού. Ο Ιησούς γεννήθηκε περίπου δύο χρόνια πριν πεθάνει ο Ηρώδης (κατά Ματθαίον), και όταν ήταν διοικητής στη Συρία ο Κυρήνιος (κατά Λουκά). Όμως, με βάση τον Ιώσηπο, όταν ο Κυρήνιος έγινε διοικητής της Συρίας, ο Ηρώδης ήταν δέκα χρόνια πεθαμένος.

Αντιγράφω από το βιβλίο του κου Κ. Θεοδωρίδη, «Η απάτη των ευαγγελίων», σ. 77-79:

Σύμφωνα με τα ευαγγέλια, ο Ιησούς γεννήθηκε α) όταν ήταν ο Κυρήνιος διοικητής της Συρίας (Λουκάς 2:17), β) όταν βασίλευε ο Ηρώδης (Ματθαίος 2:1). Οι δύο αυτές χρονολογίες έχουν μεταξύ τους μια διαφορά τουλάχιστον δέκα ετών. Ο Ηρώδης ο Μέγας, στον οποίο αναφέρεται ο Ματθαίος, πέθανε το 4 π.κ.ε., ενώ ο Κυρήνιος έγινε διοικητής της Συρίας το 7 κ.ε. Από το 4 π.κ.ε. μέχρι το 7 κ.ε. είναι ένδεκα χρόνια αλλά επειδή το έτος μηδέν δεν υπήρξε και από το 1 π. κ. ε πήγαμε στο 1 κ.ε., η διαφορά είναι δέκα χρόνια. Αν υποθέσουμε ότι ο Ιησούς γεννήθηκε τουλάχιστον δύο χρόνια πριν πεθάνει ο Ηρώδης, τότε το χρονικό χάσμα ανάμεσα στα δύο αυτά ευαγγέλια αυξάνει στα δώδεκα χρόνια.

Μια από τις ιστορικές πηγές, ο Ιώσηπος Φλάβιος μας πληροφορεί σχετικά με την εποχή: "Τώρα ο Ηρώδης άλλαξε τη διαθήκη του, αναθεωρώντας την απόφασή του. Τον Αντύπα, τον οποίο πριν άφηνε βασιλιά, τώρα καθιστά τετράρχη της Γαλιλαίας και της Περαιάς, ενώ κάνει βασιλιά τον Αρχέλαο (...) κι αφού έκανε όλα αυτά, την πέμπτη μέρα πέθανε" (Ιουδ. Αρχ. 17,8.1). "Το δέκατο έτος της διακυβέρνησης του Αρχελάου, οι προεστοί της Ιουδαίας και της Σαμάρειας, μην αντέχοντας την τυραννία και την ωμότητα του, τον κατηγορήσαν στον Καίσαρα (...) και ο Καίσαρας αφού άκουσε μερικούς κατηγορούς και αφού είπε ό,τι είχε να πει, τον διώχνει και ορίζει να μένει στη Βιέννη της Γαλατίας, ενώ ταυτόχρονα του πήρε τα χρήματα" (ο. π. 17,13.2). "Στη Συρία, που ήταν χώρα υποτελής στον Αρχέλαο, στέλνεται από τον Καίσαρα ο Κυρήνιος, άνδρας υπάκουος, για να εκτιμήσει τα της Συρίας και να πουλήσει το σπίτι του Αρχελάου" (ο. π 17,13.5). "Αφού διέθεσε ο Κυρήνιος τα χρήματα του Αρχελάου και αφού έβαλε μια τάξη στα φορολογικά, τα οποία έγιναν το τριακοστό έβδομο έτος από την ήττα του Αντωνίου από τον Καίσαρα στο Άκτιο..." (ο. π. 18,2.1). Από τις παραπάνω αναφορές του Ιώσηπου Φλαβίου, έχουμε τα εξής στοιχεία: 1) Ο Κυρήνιος τοποθετείται στη Συρία το τριακοστό έβδομο έτος από τη ναυμαχία στο Άκτιο. 2) Ο Κυρήνιος τοποθετείται στη Συρία μετά τον Αρχέλαο. 3) Ο Αρχέλαος βασίλευσε για δέκα χρόνια μετά τον Ηρώδη. 4) Άρα, ο Ηρώδης πέθανε δέκα χρόνια πριν αναλάβει ο Κυρήνιος

Η ναυμαχία στο Άκτιο, έγινε στις 2 Σεπτεμβρίου του 31 π.κ.ε. Επομένως, ο Κυρήνιος έγινε διοικητής στη Συρία το 7 κ.ε. (τριάντα επτά χρόνια μετά την συγκεκριμένη ναυμαχία). Η βασιλεία του Αρχελάου διήρκησε δέκα χρόνια, ως το 7 κ.ε. Άρα, ξεκίνησε το 4 π.κ.ε. Τότε ακριβώς πέθανε ο Ηρώδης ο μέγας, ο πατέρας του, που τον άφησε διάδοχό του.

Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το «κατά Ματθαίον», ο Ιησούς γεννήθηκε μεταξύ 4-6 π.κ.ε., ενώ με το «κατά Λουκά», στο 7 κ.ε.

Δεν είναι λοιπόν μόνο το γεγονός ότι δεν υπάρχουν ιστορικές μαρτυρίες για τη δράση και ύπαρξη του Ιησού σε εθνικούς συγγραφείς, αλλά και τα ίδια τα ευαγγέλια φάσκουν και αντιφάσκουν μεταξύ τους. Για αυτόν τον λόγο, ο καθηγητής συγκριτικής φιλοσοφίας της θρησκείας κος Μ. Μπέγζος, σε ερώτηση της Ρίκας Βαγιάννη «τι λένε οι ιστορικοί για τον Ιησού», στην ΕΤ1 στις 29 Μαρτίου 2010, απάντησε τα εξής: «Υπάρχουν κάποιες ιστορικές μαρτυρίες για τον Ιησού, αλλά το σημαντικότερο για τον Ιησού δεν είναι η ιστορική του ύπαρξη.

Είναι η πίστη των ανθρώπων. Δηλαδή είναι σαν να ρωτάμε -αν φέρω παράδειγμα από το χώρο της τέχνης- αν οι αδελφοί Καραμάζωφ υπήρχαν και αν έγινε η δίκη τους και αν έχουμε τα πρακτικά και αν είναι ή δεν είναι έτσι. Πάντοτε στο χώρο της πίστης μιλάς για τη σημασία του πράγματος και όχι για το ίδιο το πράγμα, το οποίο σε τελευταία ανάλυση χλωμιάζει. Κάτι το οποίο αποδεικνύεται, επιβάλλεται κιόλας. Αν η ύπαρξη του Ιησού αποδεικνυότανε μαθηματικώς, ιστορικώς, θα ήταν υποχρεωτική για τους ανθρώπους. Ενώ τώρα είναι στη διάθεση των ανθρώπων. Δεν είναι υποχρεωτική, δεν είναι δεσμευτική».

Πόσο αντίθετα είναι τα λόγια του καθηγητή αν συγκρίνουμε το νόημά τους με όσα αναφέρθηκαν στην αρχή από την πρώτη επιστολή του Ιωάννου! Ο καθηγητής γνωρίζει πολύ καλά ότι οι «ιστορικές μαρτυρίες» που είπε στην αρχή, στην πραγματικότητα είναι ανίσχυρες (π.χ. του Ιώσηπου είναι αποδεδειγμένη πλαστογραφία, ο Σουητώνιος αναφέρεται σε κάποιον «Chestus» που υποκινούσε ιουδαϊκές επαναστάσεις στην Ρώμη επί Κλαυδίου κλπ). Για αυτό και στην συνέχεια το άλλαξε, λέγοντας ότι η ιστορικότητα του Ιησού είναι χλωμή. Αν η απόδειξη ισοδυναμεί με «υποχρέωση», τότε και ο Παύλος υποχρεώθηκε να πιστέψει στον Ιησού, εφόσον του εμφανίστηκε στο δρόμο προς τη Δαμασκό. Όμως βλέπουμε στα ευαγγέλια ότι άνθρωποι που υποτίθεται ότι τον είδαν (άρα, έχουμε κάτι παραπάνω από μαρτυρίες άλλων), άλλοι τον ακολουθούν και άλλοι τον απορρίπτουν. Άρα, δεν τίθεται θέμα υποχρεωτικότητας.

Η αλήθεια είναι ότι οι πρώτοι χριστιανοί δεν γνώριζαν πότε γεννήθηκε ο Ιησούς Χριστός! Για αυτόν τον λόγο και μέχρι την θεσμοθέτηση της εορτής των Χριστουγέννων στις 25 Δεκεμβρίου που έγινε τον 4ο αιώνα, αυτά γιορτάζονταν μαζί με τα «Θεοφάνεια» στις 6 Ιανουαρίου, όπου και πάλι η ημερομηνία είναι αυθαίρετη!

Γράφει ο Β. Στεφανίδης, αρχιμανδρίτης και καθηγητής του πανεπιστημίου Αθηνών: «Πότε εγεννήθη και εβαπτίσθη ο Ιησούς Χριστός ήτο άγνωστον. Αν ήτο γνωστόν, θα είχομεν σχετικάς εορτάς λίαν πρωίμως και όχι μετά τρείς εκατονταετηρίδας, δεν θα συνεδυάζοντο τα δύο τόσον απέχοντα χρονολογικώς γεγονότα εις μιαν και την αυτήν εορτήν, της 6ης Ιανουαρίου, ουδέ θα απεσπάτο βραδύτερον η γέννησις του Χριστού ίνα μετατεθή εις την 25 Δεκεμβρίου» («Εκκλησιαστική Ιστορία», σ. 116).

Η ημερομηνία 25 Δεκεμβρίου εισήχθη για πρώτη φορά στην Ρώμη το 335 κ. ε, και από εκεί μεταδόθηκε στην χριστιανοσύνη της υπόλοιπης δύσης και της ανατολής.

Υπάρχει η αναφορά σε σχετικό λόγο του Χρυσοστόμου το 386 κ. ε, ότι μόλις «πριν δέκα χρόνια» έγινε γνωστή η 25η Δεκεμβρίου, ως ημέρα της γέννησης του Ιησού (ο. π σ. 313).

Η επιλογή της συγκεκριμένης ημερομηνίας δεν είναι διόλου τυχαία. Ήταν μέσα στην πολιτική προπαγάνδα της εκκλησίας, προκειμένου να προσελκύσει στην πίστη τους εθνικούς που εόρταζαν τη γέννηση των ηλιακών θεοτήτων, κατά το χειμερινό ηλιοστάσιο. Μην λησμονούμε ότι ο Ιησούς λέγεται επίσης και «Ήλιος της Δικαιοσύνης».

Διομήδης